

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Zondag 2 September 1894. N°. 871.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE van De Heraut, Amsterdam. Inzendingen die later dan Dinsdag's namiddags te 12 uren worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f. 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent. Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau te Amsterdam. Advertentieprijs van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elke regel meer 15 Cent. Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verlagen van Verzekeringen 10 Ct. p. regel.

„Bluscht den Geest niet uit.”

Bluscht den Geest niet uit.
1 Thess. 5:19.

Vele waarlijk vrome kinderen Gods, bevestigd dat men in het werk van de zaligheid van den zondaar ook maar iets zou toelaten aan den „vrijen wil” van den mensch, zijn daardoor tot een tegenovergesteld uiterste vervallen en hebben heel het rijke genadeleven tot een bloote werktuigelijkheid verlaagd.

Voor hen is Gods kind eigenlijk niets anders dan een beitel in de hand van een kunstenaar. Zoodra de kunstenaar dien beitel liggen laat, kan hij zich niet bewegen; en wanneer hij den beitel opneemt, volbrengt die beitel alleen zijn wil. Of wilt ge liever, Gods kind zou gelijk zijn aan een stoomhamer. Is er geen stoom, dan staat de hamer roerloos stil, maar werkt de stoom, dan doet de hamer nog slechts zooveel alagen, als de machinist wil.

En waar dan Gods Woord ons toch spreekt van een wederstaan van den Heiligen Geest, en de apostel ons zelfs waarschuwt, dat wij dien Geest niet zullen uitblussen, daar gaat al de ernst van dit woord te loor. Want immers een beitel kan een kunstenaar niet bedroeven en de stoomhamer kan den machinist niet wederstaan.

Just! Maar om is het zoo noodig, mijn broeder, dat ge bij die werking des Heiligen Geestes toch wel onderscheidt. Er is een almachtige, onoverstannelijke werking van dien Heiligen Geest, wanneer Hij komt om in te trekken in uwe ziel. Dan breekt Hij met Goddelijke Almacht de ijeren grendelen stuk; dan komt ge Hem niet wederstaan. En waar Hij zoo eenmaal binnenkwaam, daar blijft Hij ook eeuwig. Daar is geen macht ter wereld, zelfs niet de macht over zonden instaat om Hem uit te drijven. En op dat werk des Geestes kan dus het Apostolisch vermaan niet zien: Bluscht den Geest niet uit. Wie het anders leert, rooft al den troost der ziel, ondermijnt het fundament der zaligheid.

Maar waar de Heilige Geest zoo in het hart is ingedrongen, daar begint Hij nu van binnen uit een geheel ander werk, het werk Zijner Goddelijke liefde. In de wedergeboorte is het rad van uw wil weder recht gebogen door Gods genade, maar het is nog zoo stroef en wil nog niet loopen. In de wedergeboorte hebt ge een geestelijk oog ontvangen, maar om u heen is het nog duister en ge ziet niets. En nu komt de Heilige Geest om op dat rad van onzen wil zijn olie te gieten en voor ons oog zijn lampe te brengen, opdat uwe voeten in dat licht wandelen zouden.

En wel verre vandaar, dat de Heilige Geest daarbij nu altoos in u een *wilful* of zelfs maar *wilful* werktuig zou vinden, leidt dit veeleer meest omgekeerd tot een bange worsteling tusschen de ziel van Gods kind en dien Geest des Heeren. Juist omdat dit een werk is niet van *almacht* maar van *liefde*, bestaat de mogelijkheid, dat ge daarbij weerstand biedt en door dien weerstand den Heiligen Geest smarte aandoet en bitterlijk bedroeft.

Niet alsof Gods kind dien tegenstand zou kunnen volhouden; die Heilige Geest, juist door zijn Goddelijk geduld, overwint altijd. Zie het maar aan een David, die eerst de zonde niet belijden wil en liever brult in den angst zijner conscientie dan te buigen voor God en toch eindelijk het

uittroeft: Tegen U, U alleen heb ik gezondigd.

Maar dit neemt niet weg, dat de hardnekkige tegenstand van Gods kind eindigen kan met dien Geest zoo te bedroeven, dat Hij den arbeid der Liefde voor een tijdlang liggen laat en zich terugtrekt naar het diepste van uw ziel.

O, Ge merkt het zelf wel, er zijn tijden, dat het licht des Heiligen Geestes niet wegschuilt achter de voorhangelen van het Heilige, maar heel den tempel van uw hart vervult, zoo machtig en rijk, dat het een voorsmaak is van den hemel op aarde. En wanneer ge dan toch tegen dien Geest in werkt en onder zijn stille vermaning u niet gevangen wilt geven, dan wijkt die Geest van u, wel niet gelijk bij een Saul voor altoos, maar dan toch zoo, dat alle gevoel van gemeenschap met uw God verbroken ligt. En als ge dan klaagt uit die diepte uwer ellende over dat terugtrekken des Geestes, dan antwoordt God u: Uwe ongeachtigheden maken scheiding tusschen u en Mij!

En dat bedoelt nu de Apostel met dat „uitblussen van den Geest Gods.” Neen, het wil niet zeggen, dat gij, o kind Gods, zijn genadewerk kunt te niet doen in uw ziel. Maar het waarschuwt u wel, dat ge toch nooit, wanneer die Geest met zijn lampe in de hand u voorlicht en wil, zelf het oog sluit, omdat dit licht u niet behaagt. Want dan zou er een oogenblik kunnen komen, dat die Heilige Geest het gelaat omsluisde, de lampe uitbluschte en in de duisternis u liet staan.

En toch, mijn broeder, ook in dat zich terugtrekken van den Heiligen Geest spreekt nog Goddelijk erbarmen.

Het gebeurt soms in onze hospitalen dat een arme zieke moet geopereerd worden. De dokter heeft klaar en duidelijk aangegeven, dat de operatie noodig is, maar de zieke wil er niet aan, stelt het altijd weer uit, heeft zelfs dat kranke lid nog te lief om er afstand van te doen.

En nu komt de dokter niet meer; hij laat den hardnekkige aan zijn eigen lot over. En eerst geeft dat een gevoel van rust en bevrediging; maar straks neemt de kwaal hand over hand toe; bij de wonde komt het koude vuur; de zieke gevoelt dat het om het leven gaat; en nu wordt het een roepen en smeeken, dat de geneesheer weerkeere, terstond, om dat zieke lid af te zetten.

Is het zoo ook niet met ons arme hart? Wanneer we, tegen alle overtuigende genade in, toch Hem, den Goddelijken Arts, niet willen toelaten dat zondige vleesch weg te snijden, dan komt er eindelijk een oogenblik, dat Hij ons loslaat en tot ons spreekt als tot Israël bij Sinai: trekt dan nu alleen voort, maar Mijn aangezicht gaat niet meer met u mede.

En dat nu juist breekt den bozen tegenstand der ziel. Dan wordt met Israël weer de voorbede van den Middelaar gezocht; dan wordt het weer een verblijzeling van het hooft hart; dan verstout zich Gods kind en spreekt: Zonder U, o mijn God, ga ik geen stap verder.

Want juist dit is het kenmerk van Gods echte kinderen, gelijk onze vaders het zoo schoon te Dordt beleeden, dat ze helaas wel soms langen tijd dien Geest Gods kunnen wederstaan, maar dat het weggaa van dien Geest voor hen bitterder is dan de dood.

Voor Kootwijk's Scholen.

Ingekomen bij Ds. HOUTZAGERS: Van Ds. M. J. Bouman te Amersfoort f. 10; den heer Gussinklo te Aalten f. 10. Ds. G. Vlug te Haren f. 2.50; den heer Zwaluwenberg te Oldebroek f. 1.50; N. N. f. 5.

Officiële Berichten.

Met verkorting uit het Kerkblad van 31 Augustus.
Classis Vergadering, gehouden te Gorcum 2 Aug. 1894.

Ds. Engelberts, aan wien de leiding is opgedragen, opent de vergadering op gebruikelijke wijze; Ds. Smit neemt het scribaat.

Naar aanleiding van een oprocht, haard door deze Synode in zake den candidaat V. d. Valk gedaan, benoemt de Classis een commissie, bestaande uit de predikanten Van Andel en Mulder, om met den kerkeraad van Langerak zooveel mogelijk zich hiervan te kwijten.

De Classisale visitatoren, ofschoon zij hun taak nog niet ten einde hebben gebracht, gevoelen zich gedrongen deze vergadering in kennis te stellen met de bestaande oneenigheid, die zij in een der kerken hebben aangetroffen.

De kerkeraad der gemeente roept bij instructie de hulp der Classis in.

De vergadering benoemt een commissie, om de over deze zaak ingekomen brieven te onderzoeken; deze rapporteert, en dringt op een spoedige behandeling der zaak aan.

Na langdurige bespreking wordt ten slotte dit voorstel met algemeene stemmen aangenomen:

a. De Classis wijze, volgens art. 79 D. K. O., een genabuurde kerk aan, om in zake een ingebrachte beschuldiging te handelen.

b. benoeme een commissie van 6 leden, om te beproeven de verdeeldheid, in den kerkeraad ontstaan, op te heffen.

Als genabuurde kerk wordt Gorcum aangegeven, en als commissie met macht om naar omstandigheden namens de Classis te handelen, worden benoemd D.D. Van Andel, Engelberts, Mulder, Smit en de ouderlingen Bikker en Scherpenzeel.

Aan deze commissie wordt tevens opgedragen den dubbelen kerkeraad van advies te dienen. Geene zaken meer voorkomende, sluit de president de vergadering.

Vergadering der Classis Sneek, gehouden te Sneek, den 15den Augustus 1894.

Nadat de notulen der vorige vergadering zijn gelezen en goedgekeurd, neemt het moderamen zitting: Ds. A. Groenewegen, praeses, Ds. F. W. Sluiter, assessor en Ds. D. Ringnalda, scriba. — De ingekomen stukken worden behandeld, een enkel in gesloten vergadering. Op voorstel van de kerk van Koudum, wordt de kerk van Oudega onder opzicht gesteld van Hemelum.

Van voorstel van de kerk van Heeg, om een commissie te benoemen „die op de e. k. vergadering zal hebben te rapporteren of de tegenwoordige wijze van afvaardigen door broeders Deputaten tot de zending moet worden gevolgd, of dat het meer in overeenstemming met Gods Woord is, dat de plaatselijke kerken dit doen of, bij financiële onmogelijkheid, de Classis dit werk ter hand neemt”, wordt aangenomen en in bedoelde commissie benoemd de broeders Sluiter, de Roos, Balhuijzen, de Walle, Feenstra, Wind en Hoekstra.

Na de pauze wordt de vergadering heropend. Aan de orde is thans het examen-peremptoer van broeder H. W. Felderhoff, beroepen pred. bij de kerk van Jutfrisp-Hommerts. — Van de Deputaten der Prov. Syn. zijn aanwezig Ds. Hoekstra en Ds. Bramer. Daar de benodigde attesten in orde zijn bevonden, neemt het examen een aanvang met het onderzoek in de *Exegese O. T.* door Ds. Eringa; *Exegese N. T.* door Ds. Ringnalda; *Dogmatiek* door Ds. Sluiter; *Synodiek* door Ds. van Herwerden; *Ethiek* door Ds. Balhuijzen; *Schriftkennis* door Ds. Visser; *Kerkgeschiedenis* door Ds. Dijk; *Practica en Kerkrecht* door Ds. de Roos. Daarna draagt broeder Felderhoff nog een gedeelte zijner predika-

tie voor. — Na gunstig proeven van de Deput. Syn. en de broeders examinatoren besluit de vergadering met algemeene stemmen, broeder Felderhoff toe te laten. Deze verklaart zich bereid, het formulier voor de dienaren des Woords (164, sessie syn. 1618/19) te onderteekenen, wordt met het verblijdend resultaat in kennis gesteld en op hartelijke wijze door den assessor toegesproken. Na het zingen van Ps. 72:11 wordt de vergadering door den praeses met dankzegging gesloten.

Vergadering der Classis Deventer, en ter genoemde plaats gehouden den 15den Augustus 1894.

Moderamen: Ds. D. Smallegange van Almelo, praeses; Ds. L. M. A. Scheps van Deventer, scriba.

Op de vraag van den Kerkeraad van Almelo „of het al of niet geoorloofd is, den H. Doop te bedienen aan een kind waarvan de ouders (spoorbeambten) krachten hunnen werkring, zich schuldig maken aan de zonde van het 4de gebod,” wordt geantwoord, dat de toediening van dien Doop, niet slechts geoorloofd, maar plichtmatig is.

Rapport wordt uitgebracht door de Deputaten, afgevaardigd geweest naar de laatste gehouden Prov. Synode van Overijssel; welk rapport met dankzegging werd aangehoord, zonder vraag uit te lokken.

De vergadering geëindigd verklaard, gaat uiteen, na dankgebed bij monde van Ds. Allaart.

Vergadering der Classis Beilen, gehouden 21 Aug. 1894.

Praeses is volgens toerbeurt Ds. Wessels en scriba Ds. Dijkstra.

In een instructie wordt gevraagd: Mogen leden der gemeente op Zondag melk aan een boterfabriek leveren? Met eenparige stemmen wordt geantwoord, dat het leveren van melk op Zondag aan de zuivelfabrieken ongeoorloofd is. Onder zekere voorwaarde wordt Vlieder toegeestaan, om eenen Evangeliedienaar te beroepen. Na het zingen van Ps. 72:11 wordt de vergadering door den praeses met dankzegging gesloten.

Buitenland.

Duitschland. Uit de Beijersche en Badensche landskerken.

In Beijeren heeft de Ritschliansche theologie onder de jonge predikanten veel aanhangers gevonden, en vooral onder de candidaten tot den Heiligen Dienst schijnt het dwepen met de ontkenningen van bovengenoemd stelsel zeer in de mode te zijn. Dit is dezer dagen aan den dag gekomen bij het examen tot toelating tot den H. Dienst; twee examinatoren hebben het hen opgegeven schriftelijk werk geheel en al gemaakt van uit het Ritschliansche standpunt. Een van hen, die een rijk begaafd jongeling schijnt te zijn, heeft zich daarbij de uitspraak laten ontvallen, dat de Christelijke gemeente ook zonder „de krukken” van den Bijbel moet leeren gaan. Men bemerkte hieruit, hoe de Doopersche geest en die der Ritschliansche theologie eenstemmig is. Ziet menigeen, die door valsch mystiek geleid wordt, met minachting neder op hen, die zich vastklemmen aan het geschreven Woord Gods, in plaats van, gelijk zij, te willen gedreven worden door onmiddellijke werkingen des Heiligen Geestes, ook de Ritschlianen spreken met zekere geringachting van die stumperds, die de „krukken” van den Bijbel nog noodig hebben, om dat zij anders niet kunnen gaan. Nu zullen zij die zich als kreupelen, ook na, of liever, door ontvangene genade leeren kennen, zich daaraan niet stoeten. Zij weten toch, dat zij niet kunnen gaan en dat daarom de Heere zulk een heerlijk steunsel gegeven heeft in Zijn heilig en dierbaar Woord, zoodat de geleuvige met David den Heere er voor dankt, dat Zijn stek en Zijn staf hem vertroosten.

Wij aabten het een gelukkig verschijnsel, dat de „Prüfungscommissar” en ook een der examinatoren den overmoedigen jongeling heeft bevestigd, dat er voor hem geen plaats was in de

Beijersche landskerk, en hij daarom niet op eene definitieve aanstelling rekenen kon. Deze uitspraak is nu in een schrijven aan de deken van de Opperkerkbestuur overgenomen, zoodat de voorstanders van het Ritschliansche stelsel het nu weten, dat, wanneer zij voor hunne gevoelen uitkomen, zij niet tot candidaten tot den H. Dienst kunnen bevorderd worden.

Den deken wordt het ook in het stuk van het Opperconsistorium op het hart gedrukt, om zich met de candidaten onder hun ressort te bemoeien, en hen bijzonder er toe aan te zetten, dat zij zich zullen beighouden met het bestudeeren van werken van positieve Godgeleerden. Volgens het hoogste kerkbestuur hadden vele candidaten wel eenige kennis van de nieuwe theologie, maar van de werken der positieve Godgeleerden wisten zij niets. Het kerkbestuur stelt zich op den bodem van de belijden der Beijersche landskerk en zoekt die tegen de aanvallen der Ritschlianen te verdedigen.

Nu krijgen de voorstanders der z. g. „nieuwere theologie” (welke echter niets anders is, dan eene herhaling van de Ariana'sche, Socinia'sche en Remonstrantsche dwalingen) het Opperconsistorium wel uit voor „enghartig” en „onverdraagzaam”; maar wanneer het kerkbestuur zoo ruim van hart en zoo verdraagzaam wordt, dat ook de Ritschlianen tot den kansel worden toegelaten, dan werkt het mede tot de ontbinding der kerk.

Een jong predikant zeide onlangs: „Er moet een anderen grondslag gelegd worden, niet de Bijbel, maar de Christus moet het fundament der kerk zijn,” alsof niet de Christus naar de Schriften het eenige fundament is, waarop de kerk is gebouwd. Ook in Baden is de strijd tegen de Ritschliansche school in vollen gang. De predikanten van Karlsruhe Langin en Brückner vielen, op het voetspoor van prof. Harnack van Berlin, de apostolische geloofsbelijdenis aan, terwijl het bestuur van de liberale, „kerkelijke vereeniging” zich veroorloofde een heftige uitval tegen de jongste evangelische conferentie te Karlsruhe in de wereld te zenden, omdat deze vergadering zich ruiterlijk tegen hen gesteld had, die de belijdenis der kerk zochten te ondermijnen.

Langin en Brückner werden echter door den Opperkerkeraad niet ter verantwoording geroepen, omdat art. 18 van de instructie genoemd lichaam het houden van vo. „fracties” buiten de kerk en het schrijven van werken, van ongeoorloofden inhoud, niet strafbaar verklaart.

Daarom heeft een predikant met name Gottfried Schwarz te Neckarbinan het bestaan om „zestig stellingen tegen de dwaalingen der Christenheid” in de wereld te zenden, waarin op drieste wijze de leer van de Drieëenheid, de Godheid van Christus, de verzoening door Christus' bloed, de rechtvaardiging door het geloof alleen, met eenige groote woorden worden op zijn gezet.

Schwarz is daarvoor door den Opperkerkeraad ter verantwoording geroepen, doch heeft aan het hoogste bestuur in de Badensche landskerk de bevoegdheid, om tegen hem op te treden, betwist. De Opperkerkeraad heeft hem een hulpredder gegeven, doch het is niet uit te maken, of dit gedaan is omdat Schwarz ziek is naar het lichaam of omdat hij ongeoorloofd is in de leer. Het gerucht dat Schwarz wegens ongehoorzaamheid tegen het bestuur uit zijn ambt zou zijn onttren, werd niet bevestigd. Niettegenstaande dat het Badensche kerkbestuur zacht, ja al te zacht tegen de Ritschlianen opgetreden is, zoekt men nu reeds de liberale elementen op, om in massa de landskerk te verlaten, ten einde een „nieuw Gereformeerde Protestantische kerk” op te richten, waarin een ieder naar zijn geloof leven kan. Als het daartoe komt, zal het zeker tot zegen van de Badensche kerk zijn.

WINKEL.

Door Kinderen.

LACHEN EN WEENEN.
III.

Onze Democratus was, zooals ge reeds begrepen hebt, een ijerig man. Hij studeerde allelei en schreef boeken over de meest verschillende dingen. Ik vertelde u reeds van zijn boek over de wereld: verder schreef hij nog over sterre-

denzeld, die voor twee jaren aan de handen der justitie was ontkomen. Men verlangde „toen van hem te weten, wie hem in zijne vlucht behulpzaam waren geweest, doch alles te vergeefs.

Eindelijk, toen Ballon bij zijne eerste belijdenis bleef volharden, werd hij door den rechter veroordeeld om met een bal in den mond naar het marktplein geleid te worden en daar in het vuur te sterven.

En daar men bevestigd was, dat Ballon opnieuw aan de handen zijner beulen zou worden ontruk, kregen de balrechtters en zijne dienaren last, om te zorgen, dat er geene onordelijkheid plaats hadden. Eer hij zijnen kerker verliet, had hij er met allerlei soorten van monniken langdurige gesprekken. Maar hij deed hen schimmbekken van woede, toen hij hun aantoonde de valsheid en gruwelijkheid hunner leer. Nadat ze aan de gerechtsplaats gekomen waren wilde het volk beletten, dat hij gewond werd en een gerechtsdienaar, die vreesde, dat hij niet genoeg zou lijden, stak hem met een speer in de zijde. Aldus stierf de martelaar. Binnen weinige dagen volgde hem zijn dienaar en knecht Nicolas Genon van Amusel in Champagne, in den dood. Het volk verheugde zich in het sterven van dezen martelaar en deed alles, om dien dood zoo smartelijk en smadelijk mogelijk te maken.

DE GAAY FORTMAN.

De Martelaren

CLXIV.

NICOLAS BALLON.

In April 1559 was de vrede van Chateau-Cambrésis tusschen Frankrijk en de Nederlanden gesloten. Bij die gelegenheid hadden Philips II en de Franse koning Hendrik II met elkaar de verbintenissen gemaakt, dat ieder in zijn land, met al den ijver die in hun was, de zoogenaamde ketterij zou bestrijden en vernietigen. Toen de Franse koning nu kort daarop bij den connetable Anne de Montmorency te Escanen was, verschenen op zijn bevel de plakkaaten tegen Lutherachen en Gereformeerden. Alle rechtters kregen last om de Hervorming uit te roeien. Nauwelijks waren deze plakkaaten bekend, of veler harten werden ontroerd. Doch de trouwe belijders van Gods Woord en waarheid deinsden door 's Heeren genade niet terug, terwijl hun bovendien uit Genève van de broeders een bemoeiend schrijven werd toegezonden.

In dezen tijd nu was het, dat Nicolas Ballon gevangen

genomen werd als ketter. Hij was een bejaard man en woonde sinds jaren met zijn gezin in Genève, ten einde God te vrijer te kunnen dienen. En om voor zich en de zijnen het levensonderhoud te verdienen en om tegelijk bevorderlijk te zijn aan de komst des Heeren in Frankrijk, verliet hij nu en dan Genève met bijbels en boeken, ten einde ze in zijn geboorteland aan den man te brengen. Dat dit een gevaarlijk werk was, kunnen wij ons begrijpen. Doch hij aarzelde niet. In 1556 werd hij reeds te Poitiers met zijne boeken gevangen genomen en daar, na den Heere Christus beleiden te hebben, ter dood veroordeeld. Van dit vonnis kwam hij in hooger beroep. Daarom bracht men hem naar Parijs, waar zijne standvastigheid velen stichtte en opbouwde. Hij redetwiste dapperlijk met Maillard, den reeds meermalen genoemden leeraar der Sorbonne, en stelde in zijnen kerker een geloofsbelijdenis op, die hij bij zijne rechtters inleverde. Zijnen overigen tijd besteedde hij aan het onderwijzen zijner medegevangenen. Hij leerde hun Gods Woord en het gebed en was velen ten zegen. Toen de vijanden dit vernamen en ook hoorden, dat de rechtters aarzelden, om hem ter dood te veroordeelen, omdat zij geene oorzaak des doods bij hem vonden, wendden zij zich tot den koning en wisten dezen te bewegen een bepaald bevel te geven, dat Ballon zou worden gedood.

De rechtters dorsten toen niet meer te dralen. Het vonnis werd uitgesproken en bevestigd, dat Ballon zou worden geworpd en dan in het vuur geworpen zonder meer.

Doch de menscha wikt, maar God beschikt. Dit bleek ook hier weer. Toen de martelaar van Parijs naar Poitiers werd gebracht, gelukte het zijnen vrienden hem te bevrijden. Ballon ontvluchtte naar Genève. Geen wonder, dat het den vijanden hinderde, dat hun slachtoffer hun ontsnap was. Zij haastten zich om door het gehele koninkrijk bekend te maken, dat, wie Ballon bij hen terugbracht of ook slechts aangaf, eene goede belooning zou krijgen. Zij vreesden hem en zijnen ijver te zeer. In hun oog kon hij, als hij bleef leven, velen nog verleiden. Zoo lang evenwel Ballon in Genève was, vermoedde geen zijner vijanden iets tegen hem. Maar de martelaar kon niet lang werkloos blijven in zijn schuilplaats. Het oude vuur wakkerde weer op in zijne ziel en drong Ballon nogmaals zich in Frankrijk te wagen met bijbels en boeken. Misschien zal deze of gene hem beschuldigen, dat hij zich roekeloos in gevaar begaf. U zou echter Ballon antwoorden, dat hij niet anders kon, en dat God hem tot dezen arbeid had geroepen. Hij werd van den Heere in zijne ziel gedrongen — verklaarde hij — om het gevaar te trotseeren en zijnen landgenooten het Evangelie der genade te gaan brengen.

Hij toog dus naar Frankrijk, kwam te Chalons in Champagne en werd er gevangen genomen. Van Chalons werd de gevangene naar Reims gebracht met zijnen jeugdigen reisgezel en dienaar, die evenals hij de martelaarskroon heeft verworven. Van het voor de laatste genemde stad geslagen vonnis kwam hij in appel. Daarom trok men met hem naar Parijs. Hier herkende men hem als

kunde, wiskunde, meetkunde, aardrijkskunde, natuurkunde, plantkunde, en natuurlijke geschiedenis. Ja, zelfs daarbij liet hij het niet, want hij stelde ook nog zijn gedachten te boek over de voorzienigheid van het goddelijk bestuur, over de ziel des menschen, de wetten, de geneeskunde, de dichtkunst, het schilderen, ja zelfs over de krijgskunst.

Ot hij dat alles nu goed deed, laat ik daar. Zeker is dat hij wat betreft de goddelijke voorzienigheid althans dwaalde, want bij al zijn geleerdheid was Democritus toch een heiden en zonder ware kennis van de geestelijke dingen. Niet omdat hij dom was, maar omdat zelfs de wijste menschen geen verstand van God en goddelijke zaken krijgen, zoo de Heere zelf hem niet onderwijst. Dat doet de Heere God door Zijn Woord. Maar dat kende Democritus niet.

Zoo kwam het dan ook, dat hij zich geheel moest verlaten op zijn eigen wijsheid. Hij had over vele dingen een geheel eigen meening. Hij geloofde hijv. dat er nog eendeloos veel werelden waren buiten de onze. Ook dat alle dingen gevormd waren door de beweging van zeer kleine stofdeeltjes of atomen, die zich in de ruimte of het heelal bevinden; en zoo meer.

In menig opzicht echter kunnen wij van Democritus wel iets leeren. Niet alleen was hij wijs en nederig, maar ook iemand van een zeer opgeruimd en vriendelijk karakter. Hij was gewoon alle dingen die hem overkwamen, zooveel mogelijk van de beste zijde te beschouwen en zich met een vroolijk geest over de kleine vernieteligheden des levens heen te zetten. Hij was dus niet knorrig als 't regende wanneer hij uit wou gaan of gramstorf wanneer er juist geen aprielen te krijgen waren als hij er trek in had. Om al die redenen noemde men hem „den lachenden wijsgeer“. Later heeft men hem eens gedacht, dat Democritus met alles lachte en spotte, ook met de boosheden en de ellende der menschen. Maar dat is volstrekt niet waar.

Waar is alleen dat hij de oppervlakkigheid beschouwde als een der grootste zegeningen van het leven — waar hij, dunkt me, volkomen gelijk in had — en zelfs een boek daarover schreef. Naar hem wordt iemand die alles lichtig opneemt, meer licht dan went en de blijdschap liefheeft, nog vaak een „Democritus“ genoemd. Als men 't echter maar met wijsheid nagaat, had Democritus zelf 't nog niet zoo verkeerden ingezien.

Voor zooveer men weet, werd deze blijhartige wijsgeer honderd-negen jaar oud; misschien heeft zijn opgeruimdheid daartoe mee. Van zijn laatste ziekte wordt een verhaal gedaan, dat wel waar kan zijn, maar waarvoor ik niet kan instaan, wil ik de zaak niet heb bijgewoond.

Gij moet namelijk weten, dat Democritus die ziek lag, door zijn zuster werd opgepast. Deze juffrouw nu, die toch zeker niet ver van de tachtig was, of nog wel ouder — zij scheelde dan toch nog een 30 jaar met haar broer — was heel bedroefd, omdat zij nu niet uit kon gaan naar een groot feest, dat gevierd werd ter ere van de godin Ceres. „Want“, zei ze tot haar broeder, „het feest duurt maar drie dagen, en binnen dien tijd zijt ge zeker niet beter.“

Doch Democritus stelde haar gerust en sprak: „Ga gerust naar dat feest. Ik weet zeker dat ik nog langer leven zal dan het feest duurt. Zoo ging de juffer dan heen en werkelijk, toen zij terug kwam, leefde haar broeder ook. Kort daarop echter stierf hij, zonder pijn zooals de geschiedschrijvers ons melden.

Had Democritus eens gevreesd, dat hij geen eerlijke begrafenis zou hebben, hij kreeg er een, die niet eens uit zijn verhoogen behoefte betaald te worden. Want hij werd op kosten der burgerij plechtig begraven. Er werden ook eenige standbeelden voor hem opgericht, en zijn nagedachtenis bleef in eere als die van den grootsten burger van Abdera. Hij had in elk geval gemaakt, dat men de lieden van die stad niet meer allen voor domooren kon houden.

DE HEERE ZAL VOORZIEN.

(Ingel.)

„Zoolang de God van Elia leeft“, sprak een godvruchtig leeraar — die om zijne belijdenis in zijn broed benadeeld werd — tot zijne trouwe gade, zoolang zullen wij niet van gebrek omkomen.

„Dat mag ik u niet betwisten, domine“, hernam deze; „maar wij mogen wel eens overleggen, hoe wij onzen laatste rijkdaalder het langst zullen bewaren of het best zullen besteden, want ik zie wel in, dat wij in de eerstvolgende vijf weken niets te beuren hebben.“

„Zoo is het“, sprak de eerste weder, „doch laten wij ons gesprek na afloop van de begrafenis te T., waarheen wij zoo aanstonds moeten vertrekken, voortzetten, opdat de ongelovige familieleden, die ter begrafenis aanwezig zijn, niet zeggen, dat Gods kinderen te droefgeestig zijn om anderen te troosten.“

Een paar uren later stond de leeraar in het sterfhuus en sprak naar aanleiding van de woorden: „De Meester is daar en Hij roept u.“ Nadat de doode was uitgedragen kwamen allen naar de gewoonte der streek in het huis terug, om met ernstige gesprekken over groote levensvragen de plichtigheid te besluiten. Een der aanwezigen, die op het „eene noodige“ niet zooveel prijs stelde, richtte zich tot den predikant met de woorden: „Gij moet wel een gegoed man zijn, mijnheer! dat gij u zoolang staande kunt houden zonder vaste bezoldiging in eene armoedige omgeving.“ „Dat mag zoo schijnen, vriend“, hervatte de aangesprokene, „inderdaad is het niet, zoals gij zijt. Aardsche goederen heb ik nimmer gehad. Integendeel. Als kind werd ik door mijn stiefvader na den dood mijner moeder van zijn schip aan wal gezet in een onbekende streek. Ik wist evenwel mijne geboorteplaats te bereiken, waar ik bescherming vond, en eindelijk genoege hulp om voor het predikant te worden opgeleid. Mijn leven is rijk aan teleurstellingen, maar ook aan uitreddingen.“ Nu verhaalde de leeraar vele treffende lotgevallen, die wij achterwege moeten houden, maar die strekken ten bewijze, hoe trouw en teeder hij telkens door den Heere was verlost en verlost.

Dit had eene bijzondere uitwerking op het gemoed van al de aanwezigen, en toen de predikant beïdoot met te zeggen: „Als ik u mededeel, dat mijn gehele vermogen thans niet meer bedraagt dan een rijkdaalder, en tevens verklaar, dat ik toch nog goedsmoeds ben, kan u dit dan verwonderen?“ — toen werd uit veler nog een tran weggepinkt.

Intusschen was het tijd geworden, om naar huis terug te keeren. Op 't oogenblik van scheiden bleken de vrienden in vrienden omgezet te zijn, want allen rekenden het zich eene eere, den vromen strijder om blijk van sympathie te mogen geven.

Met één rijkdaalder was hij op reis gegaan, met tien keerde hij terug. Die ene kon ook nog vele maanden bewaard blijven als gedenk-

penning, tot een getuigenis, dat de God van Elia leeft.

A.

J. B.

INGEZONDEN STUKKEN.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie.)

Aan de Redactie van de *Heraut*.

Hongachtbare Redacteur!

Uw artikel in No. 861 van Uw blad, onder den titel: *Amerikaansche toestanden*, heeft mij en velen met mij bedroefd. Hoe komt het toch, dat U uw blad heeft opengesteld voor zulk een chronieke scandaleuse? Terecht zegt gij in uwe aanmerkingen op de mededeelingen van den heer Holstein, dat het nog de vraag blijft, of hij het zelf gezien heeft, of slechts van hooren zeggen weet, en ook of zijn berichten juist zijn. En toch wordt zulk een vreeselijke beschuldiging opgenomen tegen eene Gereformeerde kerk!

Vergun mij U te zeggen, dat ik deze zaak onderzocht heb. De heer Holstein heeft slechts verspreid, wat anderen vóór hem gezegd hebben. De heer Kniphuizen van Grand-Haven schreef niet lang geleden samenspraken in de *Wachter*. In eene van die samenspraken liet hij „Berghuis“ zeggen, wat door den heer Holstein op echt dramatische wijze is teruggegeven. Die beschuldiging trok mijn aandacht. Ik interpeleerde derhalve den schrijver, en verzocht hem, die beschuldigingen of te bewijzen, of te herroepen. Spoedig bleek het, dat ook hij slechts iets had verspreid, dat als gerucht tot hem gekomen was. Voor de eerste beschuldiging, de inwijding eener Gereformeerde kerk als tempel van den Alvaer, kon hij geen schijn van bewijs bijbrengen, daar hij, die gezegd werd, die ceremonie te hebben bijgewoond, reeds overleden was. Voor de tweede beschuldiging wees hij op Da. E. van der Vries van Holland, Mich. die bij de begrafenis van den vrijmetselaar tegenwoordig geweest zal zijn. Die begrafenis echter had plaats, toen deze broeder-leeraar te Patterson, N.-J., was. Daar hij echter reeds eene reeks van jaren leeraar in Holland is, moet die gebeurtenis langen tijd geleden plaats gehad hebben.

Gij zult het mij derhalve niet kwalijk nemen, dat ik het onderzoek niet verder heb voortgezet. Ik heb mij ook voorgenomen van al de onbepaalde, dramatisch opgesmukte verhalen aangaande de Gereformeerde kerk in Amerika geen notitie te nemen. Onze broeders, die gescheiden van ons leven, schijnen geen besef te hebben, dat een bewijs geheel iets anders is dan eene bevestiging. Zegt men hun, dat eene aardsche rechtbank niet zoo zou handelen als zij, dan roept men ons dadelijk toe: Wilt gij de kerk van Christus met eene aardsche rechtbank vergelijken? Natuurlijk willen wij dit geenszins, maar wij begeren, dat de kerk van Christus althans niet onrechtvaardiger zal handelen dan eene aardsche rechtbank, die eerst bewijzen vraagt, voor dat zij over eenige zaak uitspraak doet.

De heer Holstein voegt aan zijne onbewezen beschuldigingen slechts dit een toe: Christus—Belial. Wanneer ik zoo iets lees, zoo koel en bedaard gezegd, dan gevoel ik mij geprikkeld, harde woorden te zeggen. Maar neen, onze Heiland Jezus Christus heeft ons een ander voorbeeld gegeven. Ik vertrouw Hem deze zaak toe. Hem biddende, dat toch spoedig, niettegenstaande al de moeilijkheden, de verbittingen wijke en de eenheid van alle Gereformeerden in onzen lande tot stand gebracht worde.

U bij voorbaat dankende voor de opname dezer regelen,

de wet in Christus,

N. M. STEFFENS.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROELEN: Hollandscheveld, G. J. van der Vegt te Haren. — Oosterbeek, J. J. A. Ploos van Amstel te Retsum. — Ambt-Vollenhove, S. H. Groeneveld, cand. te Breda. — Droghda, C. W. de Vries, cand. te Ploos. — Opende en Nijega, B. Rooda, cand. te Kampen. — Huij, G. Wiersma, cand. te Dordrecht. — Vathernmond, J. Tholen, cand. te Winthout.

BEDANKT: Loosduinen, J. L. Berends te St.-Anna-Parochie c. a. — Kollum, B. Dingemans te IJlst. — Wildervank, Th. Oegema te Drachten. — Montfort en Linshout, B. Rooda, cand. te Kampen.

Nederlandsche Hervormde Kerk.

BEROELEN: Tolbert, J. van Giffen te Diever. — Benschop, S. van Dalen te Sluyswijk (bij Gouda). — Ingen, C. J. W. Wiersma van Coehoorn te Eershem (el. Edam). — Elbergen, J. Ph. Hattink te Nieuwerkerk aan den IJssel. — Asch (gem. Buren), G. Vellinga, cand. te Utrecht. — Zuid-Zijpe, H. J. Lamping te Naaldwijk. — Hasselt, J. Vonk te Oudebroek. — Kruisland, J. Heenk te Budel. — Dokkum, A. L. Th. van der Ven te Abbekerk en Lambertschaag. — Anjum, H. Gerbrandy te Woudsend en Smallebrugge. — Renwoude, D. Zoete te Tietjerk. — Woudbrugge, P. Datema te Delfshaven.

AANGEKOMEN: Kootwijk (Gelderland), G. Vellinga, cand. te Utrecht. — Beskoop, G. Lohmann te Rockanje. — Landsmeer, H. J. Heijner te Dordrecht.

BEDANKT: Boven-Smilde, J. B. Vegter te Ommelandervijk. — Marum, R. Cremer Jr. te Midwolda. — Hellevoet, H. E. Vink te Tricht. — De Bilt (Utr.), H. van Grooten te Oosterveld. — Gouda, A. van der Elter G. J., cand. te 's-Gravenhage. — Welsom, C. Hunningher te Haarloo. — Blijham, C. Th. Cramer van Bannagart B. J. te Veendam. — Onstvedde, E. J. Homoet te Stap-horst. — Hattingen, D. Chadder te Schooneveld. — Kamerik, W. de Lange te Gornichem. — Waverveen, R. Binnik Bolt te Zwammerdam. — Oolijk, H. Bau te Dourp. — Dantmawoude, O. Norel te Gaastmeer en Nijehuis. — Serooskerke, Halle en Asch, G. Vellinga, cand. te Utrecht. — Lollum, C. A. G. van Kempen te Westbroek. — Steendam, P. Bokma te Brunnisse. — Welsom, Chr. Hunningher te Haarloo en Waterhoek.

Advertentien.

Bij H. J. WINTER, Boekh. Goudsbloemstr. 41, Amsterdam, verscheen:

DE WARE NATUUR VAN DEN KINDERDOOP

VERKLAARD DOOR

J. C. APPELIUS,

in Leven Predikant te Zuidbroek en Montendam, Aan alle Bezoekers der Waarheid aanbevolen door W. DE JONG,

Oefenaar in de Gereformeerde Kerken.

Prijs 20 Cent. Na ontvangst van 't bedrag franco thuis.

G. F. JURJAANZ, Orgelmaker.
Amerik. Orgelhandel,
Haarlemmerdijk 88, Amsterdam.
Steeds voorhanden uitgebreide sortering, van de solidste fabrieken.
Directe aanvoer. Laagste Prijzen.
VRAAG CATALOGUS.
Engros en Détail.

NIJEUW KERKELIJK HANDBOEK.

De 18de Jaargang, welke wordt vermeerderd o. a. met de onderscheidene Zendingen- en soortgelijke Vereenigingen en met de Zendingen-gemeenten in Indië en hare leeraars, zal verschijnen Januarij 1895. De prijs blijft f 2.15 bij geregeld doorlopende abonnement en f 2.15 bij intekening voor één jaar. Evenals vroeger kan ook nu per postwissel worden geabonneerd of ingeteekend. Toezending van opgaven gaarne vóór ult. Sept. De gewone jaarlijksche Circulaire wordt niet meer gezonden.

M. W. L. VAN ALPHEN SR.

Voerburg, 31 Aug. 1894.

GOLDSCHMEDING's
Amerikaansche Orgels,
worden bij toewijding gevraagd. Men verzichte de uitgebreide sortering of vraag Catalogi en conditien.
Prijzen van f 60, f 70, f 80, f 100, enz. enz.
WARMOESSTRAAT N° 141, AMSTERDAM.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan Contributie: door den heer G. de Leeuw te Utrecht van de 10-centsveren. Juni f 26.30, Juli f 23.15, samen f 49.45; door den heer Jb. van O. van mej. C. te Ede f 2.

Aan Collectie: (voor de Theol. faculteit) van de Geref. kerk te Amsterdam A f 85.76; van idem te Anna Jacoba-Polder f 6.05; van idem te Amersfoort A f 17.05; van idem te Amersfoort B f 10.50; van idem te Bunschoten A f 16.03; van idem te Scherpenzeel f 9.23; van idem te Soest f 8.17; van idem te Maartensdijk f 7.13; van idem te Warfom f 15.47; van idem te Amsterdam B (halve coll.) f 233.73; van idem te Augustinusa en Surhuizum f 4.07; van idem te Buitenpost f 13.52; van idem te Bunnik f 6.58; van idem te Gerkesklooster f 5.33; van idem te Kollum A f 5.88; van idem te Kollum B f 22.40; van idem te Kooien en Twijzel f 2.10; van idem te Oostermeer f 1.55; van idem te Veenwoudsterwal f 2.31; van idem te Westergest f 3.41; van idem te Uithuizen f 28.50; van idem te Heerjansdam f 8.50.

Aan Schenkingen: Door den heer W. Hovy, van P. de Jong te Sneek, f 5, door idem van Mevr. S. V. te U. f 100.

Voor de Medische faculteit:

Door den heer W. Hovy, van P. de Jong te Sneek f 5.

Voor het Hospitaal:

Door den heer W. Hovy, van P. de Jong te Sneek f 5.

Voor het Studiefonds:

Bij Prof. Dr. A. H. de Hartog ingekomen: door den heer Joh. Z. te 's-H. 31e storting van de 1/2 stuitvereen. aldaar f 100; door den heer G. de L. te U. gecoll. in de Westerkerk f 1, door Br. Diakenen f 2.50, van J. L. f 1, van Mej. A. v. E. f 2.50, samen f 7; door den heer B. C. Hamer te Zutphen van Mej. J. v. D. f 5.20; van Mej. G. J. M. f 5; van Mej. J. W. G. M. f 3.50; van Mej. W. J. f 1.50; van Mej. B. C. H. f 6.80; Gez. N. f 5; van den heer D. J. H. f 2; van Mej. H. J. J. te W. f 3; samen f 31; gevonden in de coll. Boomslootkerk f 2.50.

Voor de Bibliotheek:

Van Dr. A. G. Honig te Ondshoorn Acta van de Prov. en Part. Synode 3e deel.

S. J. SEEFAT,

Penningmeester.

Uitgaven van J. A. WORMSER, te Amsterdam.

WERKEN van Dr. A. KUYPER

Voor een Distel een Mirt.

Geestelijke overdenkingen bij den Heiligen Doop, het doen van Belijdenis en het toegaan tot het Heilig Avondmaal. Ie stempeband f 1.80. Ie stempeband f 2.30.

2e druk (Volksuitgave.) f 0.60 25 Ex. f 12.50 50 Ex. f 22.50.

Het Sociale Vraagstuk

en de Christelijke Religie.

REDE ter opening van het SOCIAAL CONGRES, den 6den November 1891.

Prijs f 1.—

Twecërlei Vaderland.

Prijs f 0.50.

De drie Formulieren van Eenigheid, voor kerkelijk en huiselijk gebruik, benevens het Kort begrip der Christelijke Religie, uitgegeven door de Predikanten G. A. RENIER en B. VAN SCHELVEN. Negende Vijftiend. Prijs gecantonneerd f 0.40, 25 ex. f 9.50, 50 ex. f 18.—. In rood linnen stempeband f 0.90.

Dezelfde uitgave met wit papier voor handteekeningen f 1.25.

P. VAN EIJK.

Firma JOHANNES KRAMER & Co.,
DAM 15-17, AMSTERDAM.

Kopen en verkoopen EFFECTEN, diverse LOTEN en vreemde COUPONS, Wisselen Gouden, Zilveren MUNTEN en vreemde Banknoten. Sluiten PROLONGATIE en BELEENINGEN. Nemen gelden a DEPOSITO 1/2 pCt onder de prolongatiekoers. Bedragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

GEREFORMEERD GYMNASIUM.

De lessen van den NIEUWEN CURSUS beginnen Woensdag 5 September, des morgens 9 uur. De verschillende Examen worden afgenomen Dinsdag 4 September, des morgens 9 uur.

Voor de 2de tot de 6de klasse kunnen nog leerlingen worden aangenomen; in de 1ste klasse is geen plaats meer.

Dr. J. WOLTJER.

Amsterdam, 24 Augustus 1894.

DE ZONDAGSSCHOOL.
WEEKBLAD onder Redactie van A. J. HOOGENBIRK.
Per jaargang franco per post f 2.50.

Inhoud van het Nr. van 29 Augustus 1894: Practische wenken. — De verzoendag. — Huwelijken in het Oosten. — Nogmaals een getuigenis uit Amerika. — Bericht. — Vragenbus. — Advertentiën.

Amsterdam.

HÖVEKER & ZOON.

ENCYCLOPÆDIE

DER

Heilige Godgeleerdheid,

DOOR

Dr. A. KUYPER.

Drie Deelen, ingenaaid f 16.75; in drie halflederen banden f 21.25. (Losse banden per stuk f 1.—).

De Uitgever,

J. A. WORMSER.

Amsterdam.

EXCELSIOR.

Geillustreerd Tijdschrift voor Nederlands Jongelingschap en Volk

ONDER REDACTIE VAN

A. J. HOOGENBIRK en J. A. WORMSER.

Prijs per jaargang (12 Nrs. à 16 pag. en 12 Nrs. à 8 pag.) f 3.50.

Inhoud van het No. van 21 Aug. 1894: Het gebed. — De eilanden der Zuidzee. — Spreekwoorden. — Hoe sommige beroemde schrijvers werkten. — Het ontbrekende lid. — Gods goedertierenheden duren tot in eeuwigheid. — Het einde der wereld. — God is groot. — Uit het leven. — Correspondentie.

Amsterdam.

HÖVEKER & ZOON.

Bij HÖVEKER & ZOON, te Amsterdam, verscheen:

Breebaart's Huisorgel.

VIJF EN TWINTIG LIEDEREN VOOR HET CHRISTELIJK GEZIN.

VERZAMELD DOOR

P. J. KLOPPERS.

— Bewerkt door J. VAN TRIGHT. —

Prijs f 0.95.

Bij J. A. WORMSER, te Amsterdam, verscheen:

In de Schaduwe des Doods.

Meditatiën voor de Krankenkamer en bij het Sterfbed,

DOOR

Dr. A. KUYPER.

Prijs f 1.90. In stempeband f 2.40.

De 6e aflevering werd verzonden van:

EEN JAAR OP REIS
IN DIENST DER ZENDING,
door F. LION OACHET.

Een zeer belangrijk werk met 60 oorspronkelijke platen en schetskaart. Reis door Java, Egypte en Palestina, in 1891/92.

Tien afleveringen van 48 bladzijden. Prijs hoogstens f 4.50.

Amsterdam.

J. A. WORMSER.

Bij J. A. WORMSER, te Amsterdam, verscheen:

VOOR EEN DISTEL EEN MIRT.

Geestelijke overdenkingen bij den Heiligen Doop, het doen van Belijdenis en het toegaan tot het Heilig Avondmaal,

DOOR

Dr. A. KUYPER.

2de druk. — Volksuitgave.

Prijs f 0.60.

VOOR UITDEELINGEN (TEN DIENSTE VAN KERKERADEN enz.)

25 Ex. f 12.50; 50 Ex. f 22.50.

Van de groote eerste uitgave zijn nog enkele exemplaren verkrijgbaar à f 1.80; gebonden f 2.30.

ELECTRIJSCH Drukkerij, voorheen J. J. ARNT & ZOON.